

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

JIZZAX POLITEXNIKA INSTITUTI

«IKTISODIYOT VA MENEJMENT» kafedrası

«Pul muomalasi, moliya va kredit» fanidan

5340200 – «Menejment», 5340100 – «Iktisodiyot»,
5340900 – KPT(IIS) bakalavriatyo'nalishlarida ta'lim olayotgan
talabalariga amaliy mashg'ulotlar uchun

USLUBIY KO'RSATMA

Institut o'quv-uslubiy kengashida tasdiqlangan
2008 yil _____ № _____ sonli bayonnoma
Kengash raisi
_____ dots. M.N.Pozilov

Jizzax- 2008 y

UDK – B-55

Uslubiy ko'rsatma «Muxandislik iqtisodiyoti» fakultetining
ilmiy kengashida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan (bayonnoma
№ ____ 2008 y)

Kengash raisi:

dots.S.Abdunazarov

Uslubiy ko'rsatma «Ishlab chiqarishda boshqaruv»
kafedrasining majlisida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan
(bayonnoma № ____ 2008 y)

Kafedra mudiri:

dots. T.Eshonkulov

Takrizchi:

dots. Qayumov.T

Tuzuvchilar:

k-ukit. A.Berdikulov

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida bozor munosabatlarini qaror toptirish dolzarb tadbirlaridan bo'lgan pul,kreditva banklar tizimida xam chukur o'zgarishlarni amalga oshirishni takazo qiladi.Bozor munosabatlariga o'tish iqtisodiy kategoriya sifatida pulning,kreditning,foiz,solik va boshqa kategoriyalarning moxiyati va axamiyatiga boshqacha yondashish zarurligini takazo qiladi.

Bozor munosabatlariga o'tish sharoitida bank moliya tizimining axamiyati tubdan o'zgarmokda.Bozor munosabatlarini boshqarish soxasida davlattomonidan olib boriladigan barcha ishlarni ogirlik markazi anna shu tizimlarga kuchdi.

SHu sababli,bank tizimini takomillashtirish ,banklarning mustakilligi va pul muomalasidagi axvol uchun javobgarligini oshirish,pul-kreditmunosabatlarini tartibga solish,so'mning barqarorligi va yo'qsak nufuzli taminlash soxasidagi muammolarni urganish,,shuning tegishli ilmiy xulosalar chikarish va tavsiyalarni ishlab chikish uta dolzarb masalalardan xisoblanadi.

Maqsad va vazifalari:

- korxonani moliyaviy axvolini tahlil qilishning vazifalari va manbalari bilan tanishtirish;
- korxonaning likvidligi va to'lov qobiliyatini tahlil qilish va baholash usullarini urganish;
- korxonaning moliyaviy barqarorligi va iqtisodiy bakkuvatligini tahlil qilish va baholash usullarini urganish;
- moliyaviy natijalarni tahlil qilish va baholash usullarini urganish;
- korxonaning moliyaviy axvolini ifodalovchi ko'rsatkichlarini tahlil qilish,baholash va sh u xulosalarga asoslanib boshqaruv qarorlarini kabul qilishni urganish.

Ukitish va talabalar bilimini baholash uslubi

Pul muomalasi,moliya va kreditfanini ukitish jarayonida pul va kreditnazariyasini puxta va ketma-ketlikda yoritish; pul va kreditni ijtimoiy takror ishlab chikarish jarayoniga to'g'ri va teskari aloqali iqtisodiy munosabatlarning yig'indisi sifatida ko'rib chikish; bozor iqtisodiyotining xozirgi zamon pul-kredittizimini yoritib berish va tizimning tarkibiy elementlarini o'zaro boglanganligini tahlil etish; aksionerlik jamiyatini tashkil qilish zaruriyati vauning moxiyati;kapitalistik banklarning kelib chikishi,ularning

moxiyati,vazifalari va operatsiyalari;inflyatsiyaning moxiyatini va uning sabablarini yoritish;xalkaro valyuta kreditmunosabatlari asosi bilan tanishish;O'zbekistonRespublikasi pul-kredittizimini ko'rib chikish.

Joriy nazoratdars davomida ogzaki va yozma ravishda surovlar utkazish bilan amalga oshiriladi.

Bo'lim bo'yicha yakuniy baho kuyilayotgan paytda talabalarning aktivligi,amaliy va seminar mashgulotlarda utkazilgan ogzaki va yozma surovlarning shuningdek test surovlari natijalari xisobga olinadi.

Amaliy mashgulotlarni utkazish rejasi

1.Mashqulotning boshlanishida talabalaqa beriladigan mavzular

Amaliy mashgulotsoatlari.

№	Mavzular	Soat
Semestr 4__		
1	Pulning moxiyati va zaruriyati	2
2	Pulning vazifalari	2
3	Pulning turlari	2
4	Pul aylanishi	2
5	Naqd puli va naqd pulsiz xisob kitoblar	2
6	O'zbekiston Respulikasida pul bozoirini shakllantirish va uni takomillashtirish asosiy yunalishlari	2
7	Pul tizimi va uning asosiy unsurlari	2
8	Pul muomalasini barqarorlashtirish muammolari	2
9	Xalkaro valyuta munosabatlari	2
Jami		18

Amaliy mashgulotsoatlari.

№	Mavzular	Soat
Semestr 5__		
1	Kreditva uning shakllari	2
2	Kreditmexanizmi	2
3	Kreditning foiz stavkasi	2
4	Investitsiya institutlari va uning funksiyalari	2
5	Banklar va ularning asosiy vazifalari	2
6	Moliya, kreditsiyosatini yo'nalishlari.	2
7	Ba'zi mamlakatlarning zamonaviy pul-kredittizimlari.	2

8	O'zbekiston Respublikasi pul-kredittizimlari.	2
9	Korxonaning moliyaviy salohiyatini baholash.	2
Jami		18

II. Buxgalteriya balansi va 2-a shakldagi «Kreditorlik va debitorlik qarzlari to'g'risidagi malumot» ga asoslangan holda:

1. Korxona to'lov qobiliyati va likvidlilik ko'rsatkichlarini aniqlash
2. Utkazilgan xisob-kitob asosida korxona to'lov qobiliyati va likvidliligiga baho berish, yani yozma xulosa berish .

III. Mashg'ulotni yakunlash

1. Buxgalteriya balansining shakli va №2 shakl «Debitorlik va kreditorlik qarzlari to'g'risida malumot»
2. Kalkulyatorlar
3. Tarkatish uchun materiallar

SEMESTR4

Mavzu1. Pulning moxiyati va zaruriyati

Mashg'ulotni boshlanishida talabalarga beriladigan savollar:

1. Pul nima? Uning moxiyati to'g'risida nima deya olasiz?
2. Pul vazifasini qanday tovarlar bajargan?
3. Pul qanday paydo bo'lgan?
4. Qiymatning oddiy va tasodifiy shakli kachon paydo bo'lgan?
5. Qiymatning Tula yoki kengaygan shakliga o'tishning asosiy sababi nimada?
6. Qiymatning umumiy (ekvivalent) shakliga o'tishning zaruriyati nimada?
7. Qiymatning pul shakliga o'tish zaruriyati nima bilan izohlanadi?
8. Kimmatbaho metallarning pul vazifasini bajara olish kudrati nima bilan izohlanadi?
9. Bozor iqtisodiyoti sharoitida pulning zarurligini nima bilan izohlaysiz?
10. O'zbekistonda dastlab So'm-kuponni joriy qilishiga sabab nima?
11. Uzbek so'mini joriy qilish zaruriyatini nimalar bilan izohlaysiz?

12. Milliy pulimiz-so'mni joriy qilishda o'zbekiston yo'lining o'ziga xos xususiyati nimalardan iborat?
13. So'mning ichki va jaxon miqyosida konvertirlanishini taminlash deganda nimani tushunasiz?
14. So'mning konvertirlanmaganligi va uning sabablari nimada bulishi mumkin?
15. So'mning konvertirlanishiga qanday kilib erishish mumkin?
16. Milliy valyutani mustaxkamlash, uning joriy va Tula almashadigan bulishiga erishish uchun nimalar qilish kerak?

Mavzuga doir testsavollari

1. Pul:
 - a) Xamma boshqa tovarlar uchun umumiy ekvivalent vazifasini bajaradi;
 - b) Xamma boshqa tovarlar singari o'zining qiymatiga ega;
 - v) Xamma boka tovarlar singari o'zining istemol qiymatiga ega;
 - g) Xamma tovarlarni xarid etish vositasi bulib xizmatkiladi;
 - d) Noto'g'ri javob yo'q.
2. Qaysi mamlakatlarda pul vazifasini bug'doy bajargan?
 - a) Rimda
 - b) Afrikada
 - v) Kadimgi Misrda
 - g) Xitoyda
 - d) Mugilistonda
3. Quyidagilarning qaysi biri ayriboshlash chogida pul vazifasini bajargan?
 - a) CHorva
 - b) Kimmatli chiganok, kimmatbaho metallar.
 - v) Fil suyagi
 - g) Tuz, choy, asal, bugdoy.
 - d) Noto'g'ri javob yo'q.
4. Pulning paydo bulishi:
 - a) Qiymatning oddiy yoki tasodifiy shaklining vujudga kelishi bilan bog'liq.
 - b) Qiymatning Tula yoki kengaygan shaklining vujudga kelishi bilan bog'liq
 - v) Tovar ishlab chikarish va ayriboshlash jarayonining tobora rivojlanib borishi bilan bog'liq..

g) Qiymatning umumiy ekvivalent shaklining vujudga kelishi bilan bog'liq.

d) Noto'g'ri javob yo'q.

5. Nima uchun oddiy va tasodifiy qiymat deyiladi?

CHunki dastlabki ayirboshlash:

a) Ishlab chikaruvchilar tasodifan uchrashib kolgandagina yuz bergan

b) Uta sodda tusga ega bo'lgan, yani maxsulot ayirboshlanadimi yoki yo'qmi-egasi uchun xech qanday iqtisodiy axamiyatga ega bulmagan.

v) Mexnat maxsulining endigina tovarga aylanganligi ifodalaydi.

g) Istemolni kondirish birinchi darajali, tovarlar qiymatini takkoslash esa ikkinchi darajali masala bo'lgan.

d) Noto'g'ri javob yo'q.

6. Nima uchun tula yoki kengaygan qiymat deyiladi?

CHunki ayirboshlash jarayonida:

a) Bir tovarga karama-karshi faqatbitta tovar emas, balki kup tovarlar ishtirok etadi.

b) Bir tovarga karama-karshi kup turdagi tovarlar emas, balki faqatbitta tovar ishtirok etadi.

v) Bir necha tovarlar o'z qiymatini faqatbitta tovarda ifoda etadi.

g) Oddiy tovar kurinishidagi umumiy ekvivalentniga pul shaklidagi ekvivalent vujudga keladi.

d) Noto'g'ri javob yo'q.

7. Nima uchun umumiy yoki ekvivalent qiymat deyiladi?

CHunki ayirboshlash jarayoni:

a) Bir necha tovarlar o'z qiymatini faqatbitta tovarda ifoda etadi.

b) Bir tovarga karama-karshi faqatbitta tovar emas, balki kup tovarlar ishtirok etadi.

v) Bitta tovar o'z qiymatini faqatbitta tovarda ifoda etadi.

g) Noto'g'ri javob yo'q.

8. Nima uchun qiymatning pul shaklidagi ekvivalentga o'tish zaruriyati tugiladi?

CHunki tovar ayirboshlash jarayoni:

a) Muayan xudud doirasida keng rivojlanib ketdi.

b) Bitta tovar o'z qiymatini faqatbitta tovarda ifoda etishini takazo etadi.

v) Xududlararo keng rivojlanib ketdi.

g) Noto'g'ri javob yo'q.

9.«So'm-kupon» qancha vaqtmuomalada buldi?

a)1993 yil noyabrdan 1994 yil 1 avgustgacha.

b)1992 yil noyabrdan 1994 yil 1 iyulgacha.

v)1993 yil dekabrdan 1994 yil 1 iyulgacha.

g)1994 yil yanvardan 1994 yil 1 noyabrgacha.

d)Noto'g'ri javob yo'q.

10.Milliy pulimiz-so'mni joriy qilish yo'lining o'ziga xos xususiyati nima buldi?

a)Avvalo,u boshqa mamlakatlar tajribasiga tayanadi.

b)Xalol ishlab topilgan pulning 2/3 qismi almashtiriladigan buldi.

v)YAngi va eski pul nisbati 1:1000 buldi.

g)YAngi va eski pul nisbati 1:1 buldi.

d)Noto'g'ri javob yo'q

.

Mavzu2. Pulning vazifalari

1. Pul qanday vazifalarni bajaradi?
2. Qanday kilib pul qiymatulchovi vazifasini bajaradi?
3. Qiymat nima? U qanday omillar tasirida shakllanadi?
4. Narxva unga qanday omillar ta'sir etadi?
5. Narxmasshtabi deganda nimani tushunasiz?
6. Qanday kilib pul muomala vazifasini bajarishi mumkin?
7. Barter nima? U pulning muomala vazifasini bajara oladimi?
8. Talon va kuponlar qaysi hollarda muomala vazifasini bajaradi?
9. Pulning muomalada bulish davri va uning aylanish tezligining iqtisodiyotdagi roli nimalardan iborat?
- 10.Qanday kilib pul jamgarma vositasi bulla oladi?
- 11.Nima uchun pul boylik jamgarishning eng qulay usuli xisoblanadi?
- 12.Bozor iqtisodiyoti sharoyitida jamgarmalarning qanday turlari mavjud?
- 13.Aholi jamgarmalarining iqtisodiyotdagi roli qanday?
- 14.Jamgarma va Xazina to'plash o'rtasida qanday farq bor?
- 15.Pul to'lov va jaxon puli vazifasini bajaradimi?

Mavzuga doir testsavollari

1.Pul:

a)Tovarlar qiymatini ulchay oladi.

b)Muomala vositasi vazifasini bajaradi.

v)Jamgarishning eng qulay usulidir.

g)To'lov vositasi xisoblanadi.

d)Noto'g'ri javob yo'q.

2. Quyidagi qaysi omillar tovar narxini pasaytiradi?

- a) YUkori naflik;
- b) Kuchli rakobat;
- v) Talabning ortishi;
- g) Taklifning kamayishi;
- d) Noto'g'ri javob yo'q.

3. Quyidagi kayd qilingan pul birliklarining qaysi biri Buyuk Britaniyaning milliy puli xisoblanadi:

- a) Dollar
- b) Marka.
- v) Funt-sterling.
- g) Riyol.
- d) frank.

4. Quyidagi kayd qilingan pul birliklarining qaysi biri Gretsiyaning milliy puli xisoblanadi?

- a) Draxma
- b) Lev
- v) Forint
- g) Iena
- d) Zlotiy

5. Barter-bu:

- a) Bevosita pul ishtirokida sodir buladigan tovar almashuvidir.
- b) Bozor iqtisodi takazo etadigan tovar-pul munosabatidir.
- v) Tovar topish juda xam oson bo'lgan sharoitdagi tovar almashuvidir.
- g) Tovarni tovarga bevosita almashtirishdir.
- d) noto'g'ri javob yo'q

6. Talon va kuponlar:

- a) Bozor aloqalari mutadillashgan sharoitda joriy etiladi.
- b) uta takchillik yuz bergan sharoitda joriy kilinadi.
- v) Pul sifatida chikariladi va muomalada qatnashadi.
- g) Tovar ayirboshlashda pul ishtirokisiz qatnashadi.
- d) Noto'g'ri javob yo'q.

7. Vaqtincha bush turgan mablag'lar turkumiga nimalar kiradi?

- a) amortizatsiya ajratmalari
- b) Ishlab chikarishni kengaytirish uchun foydadan ajratmalar
- v) Ish haqi fondi.
- g) Byudjetga va ijtimoiy sug'o'rta ga ajratilgan mablag'lar.
- d) Noto'g'ri javob yo'q.

8. Muomala vositasi deganda:

- a) Pulning tovarni xarid etish yoki tovarni pulga ayirboshlash vazifasini bajarish tushuniladi.
- b) Pulning o'zida ijtimoiy mehnatni mujassamlashtirish tushuniladi.
- v) Pulning jamlangan boylik shakliga kirish tushuniladi.
- g) Pulning mamlakatlar o'rtasidagi xisob-kitoblar, tovarlar va xizmatlar uchun to'lovlarni bajarishi tushuniladi.
- d) noto'g'ri javob yo'q.

Mavzu3. PULNING TURLARI.

1. Muomalada pulning qanday turlari mavjud?
2. Kogoz pullar muomalaga chikarilishining asosiy sabablari nimada?
3. Kogoz pullar qiymatulchovi va Xazina to'plash vositasi kabi vazifalarni bajara oladimi?
4. Kogoz pulning muomalada bulish konuni pul muomalasi konunidan farq qiladimi?
5. Kredit pullarning vjudga kelish sabablari va ularning qanday turlari mavjud?
6. Banknotnima?
7. Banknotlar kog'oz pullardan farq qiladimi? Ularning uxshashlik tomonlari nimada ?
8. Veksel' va uning axamiyati nimada?
9. O'zbekistonda veksel' muomalasini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari nimada?
10. Vekselning qanday turlarini bilasiz?
11. Bank veksellar bilan qanday operatsiyalarni bajaradi?
12. Nima uchun dastlab bank veksellaridan kengroq foydalanish mo'ljallangan?
13. Veksellarni muomalaga kiritish tartibi qanday?
14. Veksellar depozitvazifasini bajara oladimi?
15. Vekselning diskontbilan sotiladigan turi bormi?
16. CHek nima?
17. CHekning qanday turlarini bilasiz?
18. Kreditkartochkalari deganda nimani tushunasiz?
19. Elektron pullar to'g'risida nima deya olasiz?

Mavzuga doir testsavollari

1. Pul agregati deganda:

- a) Naqd pullar tushuniladi.
- b) Malum muddatga banka kuyilgan pullar tushuniladi.
- v) Malum muddatsiz banka kuyilgan pullar tushuniladi.

- g)Sertifikatlar va boshqalar tushuniladi.
- d)Noto'g'ri javob yo'q.

2.Quyida kayd etilgan pul shakllarining qaysi biri «banknot» deb yuritiladi.

- a) «tovarlar shakldagi pul»
- b) «tanga pullar»
- v) «kogoz pullar»
- g) «elektron pullar»
- d)noto'g'ri javob yo'q.

3.Quyidagi kayd etilganlarning qaysi biri kredit pullari xisoblanadi:

- a)Banknotlar
- b)Veksellar.
- v)CHeklar.
- g)kreditkartochkalari.
- d)noto'g'ri javob yo'q.

4.Banknot bu:

- a)Markaziy emissiya banklari tomonidan chikariladigan foizsiz kredit biletidir.
- b)Belgilangan muddatda qarz pulini to'lash uchun berilgan tilxat.
- v)Pulning xarid qobiliyati pasayib ketishi.
- g)fukaro,korxona,firma yoki bankning mablag' etishmasligidan o'z majburiyatlari bo'yicha qarzlarni to'lashga kurbi etmasligi.
- d)noto'g'ri javob yo'q.

5.Kredit pullari:

- a)davlatxazinasidan mchikariladi.
- b)Tijoratbanklari tomonidan muomalaga chikariladi.
- v)Banklarning oltin zaxiralari bilan taminlanmagan.
- g)Barqaror muomala vositasi bo'la olmaydi.
- d)noto'g'ri javob yo'q.

6.CHeK-bu:

- a)Markaziy emissiya banklari tomonidan chikariladigan foizsiz kreditbiletidir.
- b)Kushimcha maxsulotning pul shakli.
- v)Aktsoner jamiyatfoydasining aksiya egasiga tegadigan,,binobarin,uning daromadiga aylangan qismi.
- g)Imzolaganning joriy xisobidan muayan summani berish yoki boshqa xisobga utkazish xaqida banka berilgan yozma farmoyishni ifoda etuvchi xujjat.

d) noto'g'ri javob yo'q.

7. Veksel:

a) Sotilishi mumkin.

b) Kreditshaklida berilishi mumkin.

v) Oldi-sotdi bitimida xisob-kitob sifatida ishlatilishi mumkin.

g) To'lov vositasi vazifasini bajarishi mumkin.

d) noto'g'ri javob yo'q.

8. Veksel asosan:

a) 1 yilgacha muddatga berilishi mumkin.

b) Faqat 1 oy muddatga berilishi mumkin.

v) Faqat 3 oy muddatga berilishi mumkin.

g) Faqat 6 oy muddatga berilishi mumkin.

d) noto'g'ri javob yo'q.

9. Veksel-bu:

a) Muayan miqdordagi qarzni belgilangan muddatda qat'iy to'lash majburiyati yo'qlangan, konun bilavn tasdiqlangan holatda tuldrib rasmiylashtirilgan qarzdorlik tilxati.

b) Imzolaganning joriy xisobidan muayan summani berish yoki boshqa xisobga utkazish xaqida banka berilgan yozma farmoyishni ifoda etuvchi xujjat.

v) Markaziy emissiya banklari tomonidan chikariladigan foizsiz kreditbiletidr.

g) Bank yoki maxsus kredit(savdo) muassasasi tomonidan biror kishi nomiga berilgan pul xujjati.

d) noto'g'ri javob yo'q.

10. Elektron pul-bu:

a) «Kuyma» shakldagi pul

b) «kredit kartochkachi» shaklidagi pul

v) «banknot» shaklidagi pul

g) «chek» shaklidagi pul

d) noto'g'ri javob yo'q

Mavzu4. PUL AYLANISHI.

1. Pul aylanishi deganda nimani tushunasiz?
2. Qaysi hollarda tovar muomalasidan tashkari puli munosabatlar va xisob-kitoblar sodir buladi?
3. Pul aylanishi makroiktisodiy aylanma bilan qanday boglangan?
4. Pul aylanishining qanday kurinishi mavjud?

5. Qaysi hollarda pul aylanishining aktiv yoki passiv deb ataladi?
6. Naqd pul qo'llanadigan pul oboroti deganda nima tushuniladi ?
7. Muomaladagi nakt pul massasi nimalardan tashkil topadi ?
8. Muomaladagi nakt pul massasiga qanday omillar tasir ko'rsatadi ?
9. Xujaliklarda naktpuld oborotini tashkil etishining qanday tamoyillarini bilasiz ?
10. Pul agregati deganda nimani tushunasiz va uning tarkibiy qismi qanday kurinishga ega?
11. Pul agregatlari kim tomonidan va qanday boshqariladi ?

Mavzuga doir testsavollari

1. Pul aylanishi deganda tovarlarni sotish va sotib olish xizmatlarini to'lash, turli majburiyatlarni bajarish jarayonlarida vujudga keladigan:

- a) faqat puli xisob-kitoblar yig'indisi tushuniladi.
- b) faqat naqd pulsiz xisob-kitoblar yig'indisi tushuniladi.
- v) faqat yaratilgan maxsulotlarni sotish va sotib olish jarayonida xisob-kitoblar yig'indisi tushuniladi.
- g) faqat bajarilgan xizmatlar uchun bo'lgan xisob-kitoblar yig'indisi tushuniladi.
- d) noto'g'ri javob yo'q.

2. To'lov jarayonlarida bevosita ishtirok etayotgan, xarakatdagi pul massasi:

- a) aktiv pul aylanishi deb yuritiladi.
- b) passiv pul aylanishi deb yuritiladi.
- v) mukim pul aylanishi deb yuritiladi.
- g) «issik» pullar ishtirokidagi pul aylanishi deb yuritiladi.
- d) noto'g'ri javob yo'q.

3. Quyidagilarning qaysi biri muomaladagi naqd pul massasining tarkimiga kiradi?

- a) aholii kulidagi naqd pullar.
- b) ish yurituvchi barcha subektlarning kassa koldiklari.
- v) jamoa tashkilotlarining kassa koldiklari.
- g) barcha banklarning oborot kassalaridagi naqd pullar kiradi.
- d) noto'g'ri javob yo'q.

4. Pul agregati deganda:

- a) pul massasi xajmining bir qismi tushuniladi.
- b) pul massasining tarkibiy qismi tushuniladi.

v)jamgarma berib xarid qobiliyatini saqllovchi barcha pul vositasi tushuniladi.

g)muomaladagi faqat naqd pul massasi tushuniladi.

d)noto'g'ri javoby'o'q.

5.Pul agregatni kim boshqaradi?

a)Oliy Majlis

b)Markaziy bank

v)Tijoratbanklari

g)Moliya vazirligi

d)noto'g'ri javob yo'q.

6.Kreditkartochkalari kim tomonidan beriladi?

a)Markaziy bank tomonidan beriladi.

b)Sotuvchilar yoki sotib oluvchilar tomonidan beriladi.

v)fond birjalari tomonidan beriladi.

g)tijoratbanklari tomonidan beriladi.

d)noto'g'ri javob yo'q.

7.O'zbekiston Respublikasi bank amaliyoti qo'llanilayotgan M_0 pul agregati tarkibiga quyidagilarning qaysi biri kiradi:

a)naqd pullar

b)transaksion depozitlar.

v)muddatli depozitlar.

g)jamgarma depozitlar.

d)noto'g'ri javob yo'q.

8. M_1 pul agregatining tarkibining tarkibiga quyidagilarning qaysi biri kiradi?

a)muddatli depozitlar.

b)transaksion depozitlar.

v)nobank sektorining kimmatbaho kog'ozlari.

g)Jamgarma depozitlar.

d)noto'g'ri javob yo'q.

Mavzu 5 NAQD PULLI VA NAQD PULSIZ XISOB-KITOBLAR

1.Naqd pulsiz xisob - kitoblar degnanda nimani tushinanz ?

2.Respublika Vazirlar Maxkamasining naqd pulsiz xisob - kitobga o'tish to'g'risidagi kororining axamiyati nimada ?

3.Naqd pulsiz xisob-kitoblarning qanday turlarini bilasiz ?

4.Naqd pulsiz xisob-kitoblarning tashkil qilish va amalga oshirish

ishlarini kim olib boradi ?

5. Xisob – kitob va joriy schyotlar kimlar uchun ochiladi?
6. Korxona va tashkilotlar banklarja o'z schyotlarini ochish uchun qanday xujjatlarni topshirish kerak?
7. Nakt pulsiz xisob – kitoblarning qanday shakillari mavjud?
8. Naqd pulsiz xisob-kitoblarni tashkil etish qanday tamoyillarga rioya kilinishi lozim ?.
9. Naqd pulsiz xisob – kitoblarda inkasso suzi nimani anglatadi ?

Mavzuga doir testsavollari

1. Naqd pulsiz xisob- kitob deganda:
 - a) Naqd pul ishlatmasdan pul mablag'larini schyotdan schyotga utkazish tushuniladi.
 - b) naqd pul ishtirokisiz sotuvchi va sotib oluvchi schyotlarida yozuv orkali amalga oshiriladigan xisob kitoblar tushuniladi.
 - v) pul oborotining asosiy qismi (90 foizdan ortikrogi)ni tashkil qiluvchi xisob-kitoblar tushuniladi.
 - g) noto'g'ri javob yo'q.
2. Mol etkazib beruvchi uchun juda qulay xisoblangan xisob-kitob shaklini ko'rsating.
 - a) Xujjatlashtirilgan akkreditiv
 - b) inkasso
 - v) to'lov topshiriknomasi
 - g) to'lov talabnoma topshiriknomalari.
 - d) noto'g'ri javob yo'q.
3. Naqd pulsiz xisob-kitoblarda qo'llanuvchi quyidagi xujjatlarning qaysi birini moliyaviy xujjat deyish mumkin.
 - a) schyotfaktura
 - b) tijoratvekseli
 - v) sug'o'rta polisi
 - g) tovarning sifat sertifikati
 - d) noto'g'ri javob yo'q.
4. Qaysi bir xisob-kitob shakli sotib oluvchi uchun kimmatga tushadi?
 - a) cheklarda xisob-kitobni amalga oshirishda
 - b) to'lov topshiriknomasida xisob kitobni amalga oshirishda.
 - v) xujjatlashtirilgan akkreditiv.
 - g) xujjatlashtirilgan inkasso

d) noto'g'ri javob yo'q

5. Qaysi bir xisob kitob shakli sotib oluvchi uchun kimmatga tushad?

- a) cheklarda xisob-kitobni amalga oshirishda
- b) to'lov topshiriknomasida xisob kitobni amalga oshirishda
- v) xujjatlashtirilgan akkreditiv
- g) xujjatlashtirilgan inkasso
- d) noto'g'ri javob yo'q.

6. Quyidagilarning qaysi biri naqd pulsiz xisobkitoblar shakliga taallukli?

- a) aktsept
- b) akkreditiv
- v) chek
- g) inkasso
- d) noto'g'ri javob yo'q.

Mavzu 6. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PUL BOZORINI SHAKLLANTIRISH VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ASOSIY YUNALISHLARI

1. O'zbekistonda pul bozorini shakllanishi va uning roli.
2. Kimmatli kog'ozlar bozori-moliya bozorini asosi ekanligi
3. Kreditbozori va uning vazifalari
4. Valyuta bozori va uni shakllanishi

Mavzu 7. PUL TIZIMI VA UNING ASOSIY UNSURLARI

1. Pul tizimi deganda nimani tushunasiz?
2. Pulning kaday unsurlarini bilasiz?
3. Bimetalizm va monometalizm nima?
4. Oltin moneta standarti deganda nimani tushuniladi?
5. Oltinni demonetatsiya qilish deganda nimani tushunasiz?
6. U qanday okibatlariga olib keladi?
7. O'zbekiston Respublikasi pul tizimi qanday unsurlardan tashkil topadi?

Mavzuga doir testsavollari

1. Pul tizimi deganda:
 - a) pul muomalasini konuniy va mutanosib ravishda tashkil qilishda qo'llaniladigan uslublar majmuasi tushuniladi.
 - b) parallel valyutalar tizimi tushuniladi.
 - v) ikki yoklama valyuta tizimi tushuniladi.

g) «oksoklanuvchi» valyuta tizimi tushuniladi.

d) noto'g'ri javob yo'q.

2. Pul birligi deganda:

a) mamlakat pul birligining oltiga teng qismi tushuniladi.

b) mamlakatdagi to'lov vositasi birligi tushuniladi.

v) baho masshtabi tushuniladi.

g) muomaladagi pul massasini tartibga soluvchi birlik tushuniladi.

d) noto'g'ri javob yo'q.

3. Emissiya deganda:

a) tovar, xizmat va kapitallarni mamlakattashkariyasiga chikishi tushuniladi.

b) kimmatbaho kog'ozlar chikarish xukuki berilgan banklar tushuniladi.

v) kimmatbaho kog'ozlar chikarish xukuki berilgan kooperativlar, aksionerlik jamiyatlari tushuniladi.

g) muomaladagi bank biletlari, pul va kimmatbaho kog'ozlarni chikarish tushuniladi.

d) noto'g'ri javob yo'q.

4. Baho masshtabi deganda:

a) maxsulotlarni ishlab chikarish va sotish xarajatlarini pulda ifodalanishi tushuniladi.

b) tovarlar qiymatini ulchash va muomala vositasi sifatida xizmat qiluvchi birlik tushuniladi.

v) mamlakat pul birligining oltiga teng qismi tushuniladi.

g) mamlakatdagi to'lov vositasi birligi tushuniladi.

d) noto'g'ri javob yo'q.

Mavzu 8. PUL MUOMALASINI BARQARORLASHTIRISH MUAMMOLARI

1. Pul muomalasi deganda nimani tushunasiz?

2. Pul muomalasi konuni to'g'risida nima deya olasiz?

3. Muomalaga zarur bo'lgan pul miqdori qanday aniqlanadi?

4. Pul muomalasining barqarorligi nimalarga bog'liq?

5. Pulga talab va taklif pul muomalasiga barqarorlikka qanday tasir ko'rsatadi?

6. Pul muomalasini barqarorlashtirishning qanday klassik usullari mavjud?

7. Inflyatsiya deganda nimani tushunasiz?

8. Inflyatsiyaning kelib chikish sabablari

9. Inflyatsiya aholining turli katlamlariga qanday tasir etadi?

10. Inflyatsiyaning qanday turlarini bilasiz?
11. Inflyatsiya iqtisodiyotga qanday tasir ko'rsatadi?
12. Inflyatsiya bank tizimiga qanday tasir ko'rsatadi?
13. Inflyatsiya davlat byudjetiga qanday tasir ko'rsatadi?
14. Inflyatsiya oldini olishning qanday usullari mavjud?
15. Xozirgi davrda inflyatsiyaga karshi kurashda qanday moliyaviy choralar kurilishi lozim?

Mavzuga doir test savollari

1. Pul muomilasi deganda :

- a) Pulning tovar xizmatlarini xarid etish, chetel valyutalariga almasha olish qobiliyati tushiniladi.
- b) Pulning tovar xizmatlar oldi- sotdisi jarayonidagi o'zluksiz xarakati tushiniladi .
- v) Pul massasi xajmi va tarkibi tushiniladi.
- g) Muomilaga chikarilgan metal tangalar va kog'oz pullar (xazina va bank biletlari)ning jami miqdori tushiniladi.
- d) Noturi javob yo'q.

2. Pul muomilasida:

- a) Faqat naqd pul ishtirok etadi.
- b) Faqat naqd pul bulmagan pul ishtirok etadi.
- v) Faqat real pullar qatnashadi.
- g) Naqd pul va naqd bulmagan pullar ishtirok etadi.
- d) Noto'g'ri javob yo'q.

3. Quyidagi qaysi bir pul muomilasi konunining ta'rifi to'g'ri berilgan? Muayyan davrda muomilaga zarur bo'lgan pul miqdori:

- a) Barcha tovarlar narxi summasiga to'g'ri proporsional , pul oboroti tezligiga teskari proporsional o'zgaradi.
- b) Barcha tovarlar narxi summasiga to'g'ri proporsional , pul oboroti tezligiga teskari proporsional o'zgaradi.
- v) Quyidagicha aniqlanadi: $PM = TNS \cdot PO$
- g) Quyidagicha aniqlanadi: $PM = TNS + PO$
- d) Noto'g'ri javob yo'q.

4. Pulning muomiladagi barqarorligi :

- a) Uning kadir –qiymatiga bog'liq .
- b) Pulga bo'lgan taklifga bog'liq .
- v) Pulga bo'lgan talab baglik .
- g) Narx-navo darajasiga bog'liq .
- d) Noturi javob yo'q .

5. Pul muomilasini barqarorlashtirish:

- a) Nulifikatsiya usuli yordamida erishish mumkin .
- b) Revalvatsiya usuli yordamida erishish mumkin .
- v) Devalvatsiya usuli yordamida erishish mumkin.
- g) Valyuta kursining rasmiy oshirilishi evaziga erishish mumkin.

Mavzu 9. XALKARO VALYUTA MUNOSABATLARI

- 1.Xalkaro valyuta tizimi
- 2.Valyuta kursi va unga tasir etuvchi omillar
- 3.Xalkaro xisob-kitoblarning asosiy shakli.
- 4.Xisob-kitob operatsiyalari
- 5.Valyuta kursi
- 6.Oltin andoza tizimi
- 7.Erkin konvertirlangan oltin portreti

Mavzuga doir testsavollari .

1. Xalkaro valyuta munosabatlarida amal qilgan «Oltin standart»ning kamchiligi nimadan iborat?
 - a) valyuta kurslariga barqarorlik berish;
 - b) to'lov balansi kamyob va ortikchaligini muvazanatga keltirish;
 - v) milliy valyutalarni bir-biriga kattik boglash;
 - g) oltinzaxiralari tugamaguncha amal qilishi;
 - d) xalkora savdoning usishiniragbatlantirish.
2. Vlyuta kurslarining o'zgarishiga qanday omil ta'sir ko'rsatadi?
 - a) mamlakatlar milliy daromadining o'zgarishi;
 - b) xalkaro narxdagi nisbiy o'zgarishlar;
 - v) milliy valyutalarga talab va taklifning o'zgarishi ;
 - g) nisbiy real foiz stavkalarining o'zgarishi;
 - d) yo'qoridagi barcha omillar.
3. Iksodiy isloxlarning ikkinchi boskichidagi asosiy iqtisodiy vazifani aniqlang.
 - a) davlatmulkini xususiylashtirishni oxiriga etkazish;
 - b) makraiktisodiy barqarorlikni ta'minlash;
 - v) miliy valyutani mustaxkamlash;
 - g) iqtisodiyot tuzilishining tubdan o'zgarishi;
 - d) yo'qoridagilarning barchasi.

SEMESTR5

Mavzu 1 Kredit,uning vazifalari va shakllari.

Reja

- 1Kredit, unining vazifalari va roli.
2. kreditshakllari.
- 3Kreditsiyosati va uning ob'ektlari

Nazoratsavollari.

- 1.Ssuda kapitali xarakati,uning xususiyatlari,ssuda kapitali bozori
- 2.Kreditmunosabat rivojlanishining asosiy bosqichlari
- 3.Kredit tizimi va uning tarkibiy qismlari
- 4.Fondlarning aylanishi va kreditning zarurligi
- 5.Kreditning mohiyati
- 6.Kreditning funksiyalari
- 7.Kreditning asosiy tamoyillari
- 8.Kreditning asosiy shakllariga tavsifnoma
- 9.Bozor iqtisodiyoti sharoitida kreditning ahamiyati
- 10.Ssuda kapitalining jaxon bozori (SKJB) haqida tushuncha va uning ehtiyojini

Mavzu asosida testsavollari.

1. Kredit nima?
 - a) ortiqcha to'plangan pul;
 - b) qarz berish;
 - v) qarz olish;
 - g) muayyan muddatga , ma'lum bir foiz xisobiga qarz berish.
2. Siz 100000 so'm pulni bankdan yiliga 200% to'lash sharti bilan ikki yilga kreditga oldingiz. Kredit muddati tugashi bilan bankka Siz qancha qaytarishingiz kerak ?
 - a) 200000 so'm;
 - b) 400000 so'm;
 - v) 500000 so'm;
 - g) 800000 so'm;
2. Kredit qanday sharga asosan beriladi?
 - a) kredit berish vaqti, haq to'lash va qaytarish;
 - b) foydalanilganligi , haq to'lash va qaytarish;E
 - v) foizsiz, vaqtida qaytarish;
 - g) vaqt chegaralanmagan, qaytarish, to'lash.
3. Olingan kreditga to'lanadigan foiz nima?
 - a) bank xizmatlari tannarxi;
 - b) bank xizmatlari, ishchi kuchining bahosi;
 - v) foizsiz, vaqtida qaytarish;
 - g) vaqt chegaralanmagan, qaytarish , to'lash.
4. Kredit tizimi nima?
 - a) pulning banklarga jamg'arilishi ;

- b) banklardagi pullarning xalk xujaligi tarmoklariga foydalanish uchun taksimlanishi ;
- v) banklar tomonidan foydalanish uchun beriladigan pullar ustidan nazorat qilish;
- g) moliya- kredit muassasalarini majmui.

Mavzu2 Kredit mexanizmi

1. Kreditga layoqatlilik va uning asosiy ko'rsatkichlari.
2. Kredit shartnomasining asosiy talablari.
3. Kredit berish tartibi.

Balans likvidligini baholash koeffitsientlari:

1. To'lash koeffitsienti (TK) - joriy majburiyatlar aylanma mablag'lar bilan kay darajada ta'minlangan.

$$TK = \frac{JA}{JM}$$

2. Tez likvidli koeffitsienti (TLK) - korxona tez likvidligidan aktivlardan joriy majburiyatlarni bajarish qobiliyatini belgilaydi.

$$TLK = \frac{TZA}{JM}$$

3. Mutlak likidlik koeffitsienti (MLK) - pul mablag'larining joriy majburiyatlardagi ulushini tavsiflaydi.

$$MLK = \frac{PM}{JM}$$

4. Ishlab turgan sarmoya xarakatchanligi yoki xarakatchanligi koeffitsienti.

(Ish sar k.) - zaxira va xarajatlardagi aylanma mablag'larining ishlab turgan sarmoyalardagi ulushini aniqlaydi.

$$ISK = \frac{Zaxva \ Xar}{I \ Tur. \ Sar}$$

Korxonaning likvidligi (to'lovga layokatligi) ni baholash

Ko'rsatkichlar	2003		Normativ bo'yicha	Takkoslash bo'yicha farqi	
	Yil boshiga	Yil oxiriga		Yil boshiga	Yil oxiriga
Qoplash koeffitsienti			>2,00		
Tez likvidlik koeffitsienti			>1,00		
Mutlak koeffitsienti			>0,20		
Sof aylanma mablag'lar					
Ishlab turgan sarmoya xarakatchanligi			0.5 dan kup emas		
Umumiy sarmoya xarakatchanligi			>0.60		

Nazorat savollari.

- 1.Korxona likvidligi aniqlash mezoni nima?
- 2.Qaysi ko'rsatkichlar korxona likvidligini ifodalaydi?
- 3.Korxonaning likvidlilik darajasi qanday baholanadi?
- 4.Korxona to'lov qobiliyatini aniqlash mezoni nima?
- 5.Qaysi ko'rsatkichlar korxonaning to'lov qobiliyatini ifodalaydi?
- 6.Korxonani to'lov qobiliyati darajasi qanday baholanadi?
- 7.Korxonani likvidlilik va to'lov qobiliyati ko'rsatkichlarini yaxshilash yo'llari nimalardan iborat?

Mavzuga doir testsavollar.

1. Korxona likvidligi deganda nima tushiniladi?
 - a) bank oldidagi kiska muddatli majburiyatlar.
 - b) korxonaning bankdan olgan qarzi bilan xisob –kitob qilish tushiniladi.
 - v) korxoaning o'z kiska muddatli majburiyatlari bilan xisob-kitob qilishi tushuniladi;
 - g) korxonaning o'z uzoq muddatli majburiyatlari bilan xisob –kitob qilish tushiniladi.
 - d) korxonaning o'z majburiyatlari bilan xisob- kitob qilishi tushiniladi.
- 2.Eng kup likvidlanadigan aktilarga nimalar kiradi?

- a) tovar zaxiralari va xarajatlari;
- b) tovar zaxiralari va xarajatlar , pul mablag'lari;
- v) pul mablag'lari, kiska muddatli moliyaviy qo'yilmalar va debitorlik qarzlari;
- g) pul mablag'lari va kiska muddatli moliyaviy xarajatlari;
- d) pul mablag'lari va debitor qarzlari.

3. Tez realizatsiya kilinadigan aktivlarga nimalar kiradi?

- a) pul mablag'lari , tovar zaxiralari va xarajatlari.
- b) tovar xarajatlari va zaxiralari ;
- v) pul mablag'lari, kiska muddatli moliyaviy qo'yilmalar va debitorlik qarzlari.
- g) muddati o'tgan debitorlik qarzlari va boshqa aktivlar istisno bo'lgan debitorlik qarzlari.
- d) pul mablag'lari , kiska muddatli qo'yilmalar.

4. Sekin realizatsiya kilinadigan aktivlarga nimalar kiradi?

- a) tovar zaxiralari va xarajatlar.
- b) dyubtor qarzdorlik.
- v) uzoq muddatli investitsiya .
- g) zaxiralar va xarajatlar , kelgusi davr xarajatlari, uzoq muddatli investitsiyalar.
- d) uzoq muddatli investitsiyalar.

5. Kiyin realizatsiya kilinadigan aktivlarga nimalar kiradi?

- a) uzoq muddatli aktivlarniing barcha summasi.
- b) debitor qarzdorlikniing barcha summasi .
- v) asosiy vositalar , nomoddiy aktivlar, muddati o'tgan debitorlik qarzlari .
- g) muddati o'tgan debitorlik karimlar.
- d) tovar zaxiralari va xarajatlari.

6. Tez muddatda to'lanadigan majburiyatlar deganda, quyidagilar tushiniladi:

- a) majmuriyatlar summasi
- b) debitorlik qarzlari.
- v) muddati o'tgan kreditorlik qarzlari .
- g) xaridor va buyurtmachilardan olgan avanslar.
- d) kreditorlik qarzlari va muddatida to'lanmagan ssudalar.

Mavzu 3. KREDIT FOIZ STAVKASI

Reja

1. Kredit foiz stavkasi va uning marjadan farqi.
2. Foiz stavkasiga ta'sir qiluvchi asosiy omillar.
3. Kredit xavf xatari va uni boshqarish.

Nazoratsavollari.

- 1.Foiz stavkasi nima? U qanday xisoblanadi?
- 2.Kreditlarning foiz stavkasiga qanday omillar tasir qiladi?
- 3.Qarz kapitali uchun beriladigan foiz stavkasining moxiiyati to'g'risida nima Deya olasiz?
- 4.Foiz stavkasi bilan marja o'rtasidagi farq bormi?
- 5.Kredit ekspansiyasi nima?
- 6.Markaziy bank olib boradigan pul-kredit siyosati tijorat banklarining foiz stavkasiga tasir ko'rsatadi?
- 7.Remoliyalashtirish siyosati nima?
- 8.Kreditresurslarining auktsioni to'g'risida nimalarni bilasiz?
- 9.Majburiy zaxiralar siyosati deganda nimani tushunasiz?
- 10.Kreditning foiz stavkasiga depozitlarga to'lanadigan foiz stavkasining tasiri qanday namoyon buladi?
- 11.Nominal va real foiz stavkalari xususida nimalar bilasiz?
- 12.Kreditning taminlanganligi foiz stavkasiga qanday tasir ko'rsatadi?
- 13.Kreditning shakli va foiz stavkasi o'rtasida qanday aloqadorlik mavjud?
- 14.O'zbekiston Respublikasida tijoratbanklarining foiz stavkasiga tasir qiluvchi asosiy omillar sifatida qaysi omillarni ko'rsatish mumkin?
- 15.Qat'iy belgilangan va suzib yuruvchi foiz stavkalari to'g'risida nimalarni bilasiz?
- 16.Libor nima?

Mavzuga doir testsavollari.

1. Xozirgi kunda quyidagi garov ob'ektlaridan qaysi biri o'zbekiston Respublikasining bank amaliyotida keng qo'llanilmokda ?
 - a) er;
 - b) xukumatning obligatsiyalari;
 - v) to'lanmagan schyotlar;
 - g) tovar-moddiy kimmatli buyumlar va narsalar;
 - d) noto'g'ri javob yo'q.
2. Kreditning ta'minlanganlik ob'klaridan qaysi biri eng yo'qori likvidlilik xususiyatiga ega?
 - a) yirik sanoatkorxonalarning obligatsiyalari;
 - b) xukumatning obligatsiyalari;
 - v) tovar –moddiy kimmatliklar;
 - g) to'lanmagan schyotlar;
 - d) noto'g'ri javob yo'q.
3. Remoliyalashtirish siyosati deganda nimani tushiniladi?
 - a) markaziy bankning tijoratbanklariga veksellarni va kimmatbahokogozlarni garovga olish yo'li bilan kreditberishi tushiniladi;

- b) davlatbyudjetining xarajatlarini moliyalashtirish maqsadida markazlashgan kreditresurslarining berilishi tushiniladi;
- v) muddatida to'lanmagan kreditlarni kaytadan moliyalashtirish tushiniladi;
- g) banklardagi kreditresurslarining ma'lum qismini markaziy bankdagi foizsiz schyotlarga olib kuyish tushiniladi;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

4. Majburiy zaxiralar siyosatini amlga oshirishdan maqsad:

- a) tijoratbanklarining kreditfaoliyatiga ta'sir ko'rsatish;
- b) depozitlarni ximoya qilish;
- v) banklarning likvdli mablag'lariga bo'lgan extiyojini kondirish;
- g) markaziy bankning daromad bazasini mustaxkamlash;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

5. Vekselni tijoratkreditiga xos bo'lgan kamchiliklari:

- a) bank kreditiga bo'lgan talabni kamaytiriladi;
- b) korxonalardagi aylama mablag'larning miqdorini rejalashtirishga tushkinlik qiladi;
- v) muomilada ortikcha to'lov vosialarini yuzaga kelishiga sabab bulishi mumkin ;
- g) tovarlarni sotish jarayonini sekinlashtirishi mumkin.
- d) noto'g'ri javob yo'q.

6. Majburiy zaxiralar sitavkasi uta minimal bo'lgan davlatni ko'rsating :

- a) Frantsiya;
- b) Germaniya;
- v) Buyuk Biritaniya ;
- g) SHveytsariya;
- d) noturi javob yo'q.

7. Majburiy zaxiraga schyotiga foiz tulaydigan davlatni ko'rsating ?

- a) Germaniya;
- b) Italiya ;
- v) AKSH;
- g) Frantsiya;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

8. Kreditliniya(credit line) si nima?

- a) uzoq muddatli kreditlash shakillaridan biri;
- b) bank va mijoz o'rtasidagi kreditning maksimal yig'indisi to'g'risidagi kelishuv ;
- v) bir marotabalik itimlarni moliyalashtirish maqsadida beriladigan kredit;
- g) bank tomonidan mijozning to'lov xujatlarini to'lash uchun kreditberish;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

9. turkumlangan kreditlarning qaysi biriga nisbatan 100 foizli ajratma stavkasi qo'llaniladi?

- a) substandartkreditlar;
- b) shubxali kreditlar;
- v) zarar keltiruvchi kreditlar;
- g) noto'g'ri javob yo'q;
- d) to'g'ri javob yo'q.

10. Turkumlanadigan kreditlarning qaysi biriga nisbatan 50-70 foizli ajratma stavkasi qo'llaniladi?

- a) substandartkreditlar;
- b) shubxali kreditlar;
- v) zarar keltiruv kreditlar;
- g) noto'g'ri javob yo'q;
- d) to'g'ri javob yo'q.

11. Suzib yuruvchi foiz stavkalarining qo'llanilishi kreditmunasabatlarida qatnashuvchi tomonlaridan qaysi biri uchun noqulay xisoblanadi?

- a) kreditoluvchi mijoz uchun ;
- b) tijoratbanki uchun ;
- v) xar ikikla tomon uchun xam ;
- g) onto'g'ri javob yo'q ;
- d) tukri javob yo'q.

12. Turkumlanadigan aktivlar deganda nimani tushiniladi?

- a) balansdan tashkari bo'lgan aktivlar tushiniladi;
- b) nosdandart, shubxali va zararli kreditlarning yig'indisi tushiniladi;
- v) ssudalar bo'yicha kurilagan zararlarni qoplashga mo'ljallangan zaxiralar tushiniladi;
- g) birinchi darajali likvidli aktivlarning yig'indisi tushiniladi ;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

13. Nostandartkreditlar deganda nima tushiniladi?

- a) belgilangan muddatda kaytmagan , asta- sekin shubxali ssudalarga aylana boshlagan kreditlar tushiniladi;
- b) umuman kaytmasligi aniq bulib kolgan kreditlar tushiniladi;
- v) foyda xisobidan kechib yuborilgan kreditlar tushiniladi;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

14. Quyidagi foiz stavkalaridan qaysi birini shubxali sudalarga xos stavka deb uylaysiz?

- a) 10%
- b) 20%
- v) 50-70%
- g) 100%
- d) 15%

Mavzu4 .INVESTITSIYA INSTITUTLARI VA UNING FUNKSIYALARI

1. Investitsiya institutlari va ularning funksiyalari
2. Investitsion vositachilari va ularning faoliyatlari
3. Investitsiya va holding kompaniyalari xaqida tushuncha
4. Investitsiya fondi faoliyati va uning turlari
5. Investitsiya mablag'i deganda nimani tushunasiz?
6. Investitsiya loyixasi nima?
7. Investitsiya fondi o'z ichiga nimalarni oladi?
8. Investor kim?
9. Investitsiya kompaniyasi nimalarni bajaradi?

Mavzuga doir testsavollari.

1. Qimmatli qog'ozlar:

- a) investitsiya uchun qo'shimcha manbaa yaratish maqsadida chiqariladi;
- b) joriy yildagi byudjetkamomadini pul mablag'lari bilan to'ldirish maqsadida chiqariladi;
- v) Davlatning ilgari qarzlarini qoplash maqsadida chiqariladi;
- g) tijoratbanklari likvidli zaxira aktivlari bilan ta'minlash maqsadida chiqariladi;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

2. Qimmatbaho qog'ozlar kursi deganda:

- a) ularni sotish va sotib olish narxi tushiniladi;
- b) sotuvchi bilan sotib oluvchi o'rtasidagi narxi tushiniladi;
- v) qimmatli qog'ozlarda yozilgan pul summasi tushiniladi;
- g) noto'g'ri javob yo'q.

3. Kotirovka deganda:

- a) qimmatli qog'ozlarning fond birjasida ro'yxatga olinishi tushiniladi;
- b) qimmatli qog'ozlarni sotish yoki sotib olish tushiniladi;
- v) qimmatli qog'ozlarning nominal bahosidan pastnarxda sotib olinishi tushiniladi;
- g) birjada qimmatli qog'ozlar kursini belgilash va ularni qayd etish tushiniladi;

4. Aksiya – bu:

- a) o'z qiymatiga nisbatan qat'iy belgilangan foiz shaklida daromad keltiruvchi qimmatli qog'ozlardir;
- b) o'z egasiga dividendolish huquqini beruvchi qimmatli qog'ozdir;
- v) noto'g'ri javob yo'q.

5. Divident– bu:

- a) bir shaxs tomonidan ikkinchisiga yozib berilgan qarz majburiyatini ifodolovchi qimmatli qog'ozning bir turi;
- b) aksiyadan olinadigan daromad;
- v) emitetning qarzdorligi va bu qarz uchun foiz to'lash zarurligi haqida guvohlik beruvchi qimmatli qog'oz;
- g) noto'g'ri javob yo'q.

6. Aksiyaning nominal qiymati deganda:

- a) uning bozorida sotiladigan narxi tushiniladi;
- b) aksiyaning yozilgan pul summasi tushiniladi;
- v) ajio (laj) tushiniladi;
- g) dizajio tushiniladi;
- d) aksiya kursi tushiniladi

7. Aksiya kursi deganda:

- a) qimmatli qog'ozlarning fond birjada ro'yxatga olinishi tushiniladi;
- b) birjada qimmatli qog'ozlar kursini belgilashva ularni qayd etish tushiniladi;
- v) qimmatli qohozlarni nominal narxdan past narxda sotib olish tushiniladi;
- g) aksiyaning bozorda sotiladigan narxi tushiniladi.
- d) noto'g'ri javob yo'q.

8. Oddiy aksiya shunday atsiyaki, unga tegadigan dividend:

- a) foydaga qarab har xil bo'ladi;
- b) oldindan belgilangan
- v) majburan to'lanadi;
- g) noto'g'ri javob yo'q.

9. Imtiyozli aksiyalar aktsioner jamiyati ustav fondining;

- a) 2 foizdan ortiq chiqarlishi mumkin emas;
- b) 5 foizdan ortiq chiqarlishi mumkin emas;
- v) 10 foizdan ortiq chiqarlishi mumkin emas;
- g) 10 foizdan ortiq chiqarlishi mumkin emas;

10. Aksiyani maydalash deganda:

- a) aksiyadorlar qo'lidagi aksiya soning kamayishi tushiniladi;
- b) aksiyadorlar qo'lidagi aksiya sonini ulardagi narxning proporsional ravishda pasaytirilishi tushiniladi;
- v) aksiyadorlar qo'lidagi aksiyalarni konsolidatsiyalash tushiniladi;
- g) noto'g'ri javob yo'q.

11. Veksel:

- a) muomaladagi pul massasini kamaytirish maqsadida chiqariladi;
- b) markazlashtirilgan kreditlar berishni chegaralash maqsadida chiqariladi;
- v) halq xo'jaligida xisob-kitoblarni normallashtirish maqsadida chiqariladi;
- g) korxonani o'zaro to'lanmagan qarzlarini kamaytirish maqsadida chiqariladi;
- d) noto'g'ri javob yo'q.

12. Fyuchers-bu:

- a) qimmatli qog'ozlar yoki tovarlarni kelishilgan muddatda shartnoma tuzilgan kundagi o'rnatilgan, narxda kelgusida (ma'lum bir sanada) sotish yoki sotib olish majburiyligi to'g'risidagi shartnoma (qat'iy majburiyat);
- b) sotuvda qo'yilgan bir xil turdagi qimmatli qog'o'zlar yoki boshqa aktivlar partiyasi;
- v) muayyan qimmatli qog'ozlar kelishilgan baho va muddatda sotib olish yoki sotish huquqini beruvchi ikki tomonlama shartnoma;
- g) bir necha lotlar to'plami;

13. Emitent-bu:

- a) qimmatli qog'ozlar chiqarish to'g'risidagi axborotnoma;
- b) muomalaga bank biletlari, Xazina biletlari, qog'oz pullar va qimmatli qog'ozlarni chiqarish demakdir;
- v) qimmatli qog'ozlar chiqaruvchi va ular yuzasidan qimmatliqog'ozlarning egalari oldida o'z nomidan majburiyatli bo'lgan yuridik shaxs yoki davlat organidir;
- g) noto'g'ri javob yo'q.

14. Emitentlarni istagan turdagi qimmatli qog'ozlarni chiqarishga haqlimi?

- a) haqli;
- b) haqli emas;
- v) haqli, agar tegishli ruxsatnomasi bo'lsa
- g) noto'g'ri javob yo'q.

15. Qimmatli qog'ozlar emissiyasi deganda:

- a) ularni daslabki egalari (investrlar)ga, ya'ni yuridik va jismoniy shaxslarga sotish yo'li bilan qimmatli qog'ozlarni muomalaga chiqarish tushiniladi;
- b) qimmatli qog'ozlarni chiqarish to'g'risidagi axborotnoma tushiniladi;
- v) qimmatli qog'ozlar chiqaruvchi va ularni yuzasidan qimmatli qog'ozlar egalari oldida o'z nomidan majburiyatli bo'lgan yuridik shaxs yoki davlatorgani tushiniladi;

g) noto'g'ri javob yo'q.

16. Quyida qayd qilingan qimmatli qog'ozlarning qaysi birini aksioner jamiyatemissiya qilishga haqli:

- a) aksiyalar;
- b) obligatsiyalar;
- v) veksellar;
- g) xosilaviy qimmatli qog'ozlar
- d) noto'g'ri javoblar yo'q.

17. Broker –bu:

- a) qimmatli qog'ozlar oldi sottisini o'z mijozini topshirig'iga binoan va mijozni xisobidan bajaruvchi professional;
- b) qimmatli qog'ozlar bozorida maslaxatberish faoliyati bilan shug'ullanuvchi shaxs;
- v) qimmatli qog'ozlarni o'zi uchun o'zi xisobidan sotib oluvchi shaxs;
- g) aksionerlik reestrini yurituvchi shaxs.

18. Diler –bu:

- a) aksionerlik reestrini yurituvchi yuridik shaxs.
- b) qimmatli qog'ozlar oldi sottisini o'z mijozini topshirig'iga binoan va mijozni xisobidan bajaruvchi professional;
- v) qimmatli qog'ozlar bozorida maslaxatberish faoliyati bilan shug'ullanuvchi shaxs;
- g) qimmatli qog'ozlarni o'zi uchun o'zi xisobidan sotib oluvchi shaxs;

19. Qimmatli qog'ozlar bozori;

- a) Moliya bozorini ajralmas qismidir;
- b) jamg'armalarini bir joyga to'plashga va ularni keyinchalik xalq xo'jaligiga investitsiya qilishga xizmatqiladi;
- v) bank tizimidagi kreditni to'ldirishga xizmatqiladi;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

20. Fond birjasi-bu:

- a) valyuta bozorini o'tkazadigan va valyutalar koterovkassiyasini amalga oshiradigan joy;
- b) ommaviy tovarlar (don, paxta, metal, boshqalar)ni standartlar yoki nominal bo'yicha sotadigan joy
- v) qimmatli qog'ozlar bilan oldi-sotdi muomalasini olib boradigan joy;
- g) ish kuchini oldi-sotdi munosabatlarini bajaradigan joy;

21. Birja kursi-bu

- a) qimmatliqog'ozlarni birjadagi harakatini ifodolovchi ko'rsatkich:

- b) birjadagi muayyan Davr dovomida qilingan sovdo-sotiqning hajmi;
 v) fond birjasasida muomilada bo'ladigan qimmatli qog'ozning sotuv bahosi
 ;
 g) noto'g'ri javoblar yo'q.

22. Aktsionerlik jamiyatining bir birligiga to'g'ri kelgan foyda (K_{jk}) qanday topiladi?

a) $K_{жк} = \frac{Дa}{\Phi a} * 100$

b) $K_{жк} = \frac{Ha}{\Phi a} * 100$

v) $K_{жк} = \frac{Дa}{Ha} * 100$

g) $K_{жк} = \frac{\Phi}{жк} * 100$

Bu erda: F- oddiy aksiya egalariga dvedent to'lashga hamda ishlab chiqarishni rivojlantirishga mo'ljallangan foyda;
 Jk- aktsioner jamiyati kapitalning o'rtacha yillik qiymati;
 Da- bitta aksiyaga to'g'ri keladigan dvedent;
 Fa- bitta aktsiyaga to'g'ri keladigan foyda;
 Na- oddiy aksiyaning bozordagi narxi;

23. Aktsionar jamiyatning reytingi:

a) $P_{aж} = \frac{\Phi}{жк} * 100$

b) $P_{aж} = \frac{Ha}{\phi a} * 100$

v) $P_{aж} = \frac{Дa}{\phi a} * 100$

g) $P_{aж} = \frac{Дa}{Ha} * 100$

24. Dividentstavkasi (D_s) qanday aniqlanadi?

a) $D_c = \frac{Da}{Ha} * 100$

b) $D_c = \frac{Da}{\Phi a} * 100$

v) $D_c = \frac{\Phi}{\text{жкк}} * 100$

g) $D_c = \frac{Ha}{\Phi a} * 100$

25. Obligatsiya – bu:

- a) o'z qiymatiga nisbatan qat'iy belgilangan foiz shaklida daromad keltiruvchi qimmatli qog'ozdir;
- b) emitentning qisqa muddatli qarz majburiyatidir;
- v) o'z egasiga dividend olish huquqini beruvchi qimmatli qog'ozdir;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

26. Obligatsiya:

- a) korxona va tashkilotlar qo'lidagi pul mablag'larini to'plash maqsadida chiqariladi;
- b) joriy yildagi byudjet kamomadini qoplash maqsadida chiqariladi;
- v) aktsioner jamiyati faoliyatini moliyalashtirish uchun qo'shimcha mablag' yaratish maqsadida chiqariladi;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

27. Obligatsiyaning aksiyadan farqi shundaki:

- a) o'z egasiga mazkur aksonar jamiyatiga a'zo bo'lib kirish huquqini beradi;
- b) uni sotib olgan investor emitentning kreditoriga aylanadi;
- v) jamiyat foyda olmay qolgan hollarda uning egasi dividend olmay qolishi mumkin;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

28. Quyidagi tashkilotlarning qaysi birlari obligatsiyalarni chiqarishga haqli?

- a) Respublika hukumati;
- b) viloyathokimiyatlari;
- v) korxona va tashkilotlar;

- g) aktsioner jamiyatlar;
- d) noto'g'ri javoblar yo'q.

29. Veksel – bu:

- a) dividendyoki foizlar ko'rinishidagi daromad keltiruvchi pulli xujjat;
- b) o'z qiymatiga nisbatan kat'iy belgilangan foiz shaklida daromad keltiruvchi qimmatli qog'ozdir;
- v) muayyan summadagi qarzni belgilangan muddatda to'lash majburiyati qat'iy yo'qlangan, qonun bilan tasdiqlangan holatda to'ldirilib rasmiylashtirilgan qarzdorlik tilxatidir;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

Mavzu5.BANKLAR VA UNING ASOSIY VAZIFALARI

- 1.Banklarning kelib chikishi va moxiyati
- 2.Banklarning vazifalari
- 3.Markaziy bank va uning vazifalari
- 4.O'zbekistonda zamonaviy bank tizimining tashkil kilinishi
- 5.O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining vazifalari va funksiyalari
- 6.Tijoratbanklarining iqtisodiyotdagi ahamiyati va vazifalari
- 7.Tijoratbanklari faoliyatini tashkil qilish asoslari
- 8.Tijoratbanklarining passiv operatsiyalari
- 9.Tijoratbanklarining aktiv operatsiyalari
- 10.Bankning komisson (vositachilik) va trast operatsiyalari
- 11.Banklar o'rtasidagi korrespondentlik munosabatlari.

Mavzuga doir testsavollari

1. Bank foydasi nima ?
 - a) depozitlar bo'yicha foizlar;
 - b) kreditbo'yicha foizlar;
 - v) kreditbo'yicha to'lanadigan foizlar bilan depozitlar o'rtasida farq;
 - g) xarajatva daromato'rtasidagi farq;
2. Banklar nima bilan shugullanadi?
 - a) mijozlar bilan xisob kitob ishlari bilan;
 - b) o'zlarining kimmatbaho sotish va sotib olish bilan shugullanadi;
 - v) pularni sotish va sotib olish bilan;
 - g) korxonalar o'rtasidagi naqd pulli va xisob kitob ishlari bo'yicha pul etkazish bilan;

3. Rivojlangan davlatlarda xaridorlar qilgan xarid mollari uchun haqni chek bilan tulaydilar. Bu chek daftari egasining bankda schyoti buladi. Bu schyotqanday schyot?

- a) omonatpullarni jamgarma schyoti;
- b) joriy schyot;
- v) korrespondentschyot;
- g) sintetik schyot;

4. Bank quyidagi ko'rsatilgan operatsiyalarni qaysi bilan shugullanadi?

- a) passiv operatsiyalar bilan;
- b) aktiv operatsiyalar bilan;
- v) passiv va aktiv operatsiyalar bilan;
- g) naqd pulsiz buladigan operatsiyalar bilan;

5. Xisob kitob stavkasi nimani ifodalaydi?

- a) soxibkorlikni kommertsiya banklaridan oladigan ssuda miqdorining bahosi;
- b) kommertsiya banklari oladigan foiz miqdori;
- v) talab va taklif egri chizigining kesishgan nuqtasi;
- g) xalkaro valyuta fondi beradigan kreditlarning foiz miqdori.

6. Bank sertifikati – bu:

- a) bankning qisqa muddatli qarz majburiyatidir;
- b) bankning o'rta muddatli qarz majburiyatidir;
- v) bankning o'zoq muddatli qarz majburiyatidir;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

7. Depozitsertifikatlari – bu:

- a) omonatqo'yilgani to'g'risidagi emitentguvohnomasidir;
- b) naqd pul ko'rinishidagi bank sertifikatidir;
- v) emitentning maxsus delo xisob raqamlarida maxsus yozuvlar ko'rinishida, qog'ozsiz ko'rinishdagi bank sertifikatlaridir;
- g) noto'g'ri javoblar yo'q.

Mavzu 6.MOLIYA KREDITSIYOSATINING YUNALISHLARI

1.Moliya-kreditsiyosati nima?

2.Moliyani tartibga solishning ob'ekti nima?

3.Pul-kreditsiyosatining maqsadi nimada?

4.Ochik bozordagi operatsiyalar nima?

5. «Arzon» pullar siyosati nimadan iborat?

6. «Kimmatli» pullar siyosati nimadan iborat?

- 7.Markaziy bank davlatkimmatli kog'ozlarning ochik bozorida sotganda nima maqsadni kuzlaydi?
- 8.Banklar faoliyatiga tasir ko'rsatishning qanday usullari mavjud?

Mavzu 7.Ba'zi mamlakatlar ning zamonaviy pul kredittizimlar

Reja:

- 1.Oltin standarti tizimi o'rnatilishi va uning xususiyatlari.
- 2.Angliyaning kredittizimi.
- 3.AKSH kredittizimi. FRS va uning boshqa mamlakatlarning
- 4.AKSH bank tizimi va uning xususiyatlari.
- 5.YAponiya pul muomalasi. YAponiya kredittizimi.
6. Kredittizimining tuzilishi.

Mavzu 8.O'zbekiston Respublikasi pul-kredittizimi

Reja:

- 1.Respublika birinchi pul tizimining shakllanishi.
- 2.Pul tizimi xaqidagi konun. Milliy valyutaning chikarilishi.
- 3.O'zbekiston Respublikasi bank tizimi va uning aloxida buginlarining tavsifi

Mavzu9.KORXONA MOLIYAVIY SALOXIYATINI BAHOLASH

1. Korxona moliyaviy potentsialini tarkibi.
2. Korxona moliyaviy potentsiali ifodalovchi ko'rsatkichlar tizimi.
3. Moliyaviy potentsial holatini ifodalovchi ko'rsatkichlar va ularni aniqlash yo'llari .
4. Moliyaviy potentsial holatinitaxlil qilish usullari .
5. Moliyaviy potentsial samaradorligi, uni ifodalovchi ko'rsatkichlarni aniqlash va tahlil qilish usullari.
6. Moliyaviy potentsial samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash yo'llari.

I. Korxona mulkiy holatini ko'rsatkichlari:

1. Uz sarmoyasi(UZ)-Uz mablag'lari manbalari (Balans passivi 1-bo'lim): Ustav sarmoyasi; Kushilgan sarmoya; zaxira sarmoyasi, Taksimlanmagan foyda; Maqsadli tushumlar va foydalar; Kelgusi xarajatlar va to'lovlar zaxiralari; kelgusi davr daromadlari;
2. Jalb qilgan sarmoya (JS) uzoq muddatli va kiska muddatli qarzlar va kreditlar (Balans passivi 2-bo'lim), ya'ni majburiyatlar.
3. Joriy aktivlar(JA)-muomaladagi mablag'lar summasi (Balans passivi 2-bo'lim); Ishlab chikarish xarajatlari va zaxiralari, tayyor maxsulot, tovarlar, kelgusi davr xarajatlari, pul mablag'lari., kiska muddatli investitsiyalar, debitorlar.
4. Tez likvidlanadigan aktivlar (TLA)- yaqin orada kiska muddatli majburiyatlarni to'lashga (yunaltirishi mumkin bo'lgan mablag'lar, pul mablag'lari va debitorlik qarzlarni, bunda to'lash muddati o'tgan debitorlik qarzlarni chikarib yuboriladi).
5. Uzok muddatli aktivlar (UA)- bu asosiy vositalar, nomoddiy aktivlar, kapital qo'yilmalar, uzoq muddatli investitsiyalar (Balans aktivi 1-bo'lim)
6. Muomaladagi o'z mablag'lari summasi(UAyM)

$UayM = UMM - Uakt + UzQarz + UzKr$

Bunda

$UayM$ -uz aylanma mablag'lari

UMM -uz mablag'lari manbalari (balans passivi 1-bo'limi yakuni)

$Uz akt$ -uzok muddatli aktivlar (aktiv 1-bo'lim yakuni)

$UzQarz$ -uzok muddatli qarzlar

$UzKr$ -uzok muddatli kreditlar.

7. Muomaladagi sarmoya (MS)-muomalada doimo ishtirok etuvchi o'z aylanma mablag'lari miqdori, bunda muddati o'tgan debitorlik qarzlari chegirilishi kerak. Balans aktivi, 2-bo'limi yakuni-2a shakl, 7-grafa yakuni.
8. Uzok muddatli majburiyatlar (UMM)-bular uzoq davrga olingan kreditlar va qarzlaridir. Ular balans passivi 2-bo'limida ko'rsatiladi.
9. Joriy majburiyatlar (JM)-yil mobaynida to'lashi lozim bo'lgan qarzlaridir. Olingan kiska muddatli qarzlar, kreditlar, badallar yana shu qarzlariga kiritiladi. Balans passivi 2-bo'limi yakunidan uzoq muddatli majburiyatlarni ayirmasi.

Korxonaning moliyaviy barqarorligini baholash.

Ko'rsatkichlar	Yil boshida	Yil oxirida	Normativ bo'yicha	Farq (+,-)	
				Yil boshida	Yil oxirida
Mustakillik koeffitsienti			>0.6		
Moliyaviy barqarorlik koeffitsienti			>1,2		
Uz sarmoyasining xarakat- chanlik koeffitsienti			>0.5		
Moliyaviy karamlik koeffitsienti			<0,5		
Talab qilingan va o'z sarmoyasi xisoboti koeffitsienti					

Tavsiya qilingan adabiyotlar ro'yxati.

1. I.A. Karimov. - o'zbekiston iqtisodiy isloxlarni chukurlashtirish yo'lida. Toshkent,O'zbekiston – 1995 y.
2. I.A. Karimov. - o'zbekiston - bozor munosabatlariga o'tishning o'ziga xos yo'li. Toshkent, o'zbekiston – 1993 y.
3. CHjen V. A. - Pul va moliya bozorlari. Toshkent- 1996 y.
4. A.Ulmasov. - iqtisodiyot nazariyasi. Toshkent– Mexnat.1995 y.
5. Abdullayev E - Bozor iqtisodiyoti asoslari. Toshkent- Mexnat. 1997 y.
6. Rasulov S - Bozor iqtisodiyoti asoslari. Toshkent- Mexnat. 1999 y.
- 7.Zayniddinov SH - Menejment asoslari. Toshkent, o'zbekiston – 1996 y.
- 8.Stoyanova V - Uchebnik.Finansovyy menedjment teoriya i praktika 1996 g.
9. Brigxem E - Osnovi finansovogo menedjmenta / 6- izdaniya / Universitet Flaride
10. Tuxliev N - o'zbekiston iqtisodiyoti. Toshkent, o'zbekiston – 1996 y.
11. Gofurov SH - YAzik biznesa : termine. Avtorskiy kollektiv. Toshkent SHark – 1996 g.
- 12.SH.Z. Abdullaev - Pul , Kredit va Banklar .Toshkent– Moliya . 2000 y .
13. Usmonov S. - Moliyaviy menejment(o'quv qo'llanma) Toshkent. 1999 y.

